

VIRKAMIESLAUTAKUNNAN PÄÄTÖS

Päätös nro 1/2002
13.2.2002

Asia Irtisanomista koskeva oikaisuvaatimus

Päätös, johon haetaan oikaisua

Varsinais-Suomen maanmittaustoimiston 29.5.2001 tekemä päätös, jolla A:n virkasuhde on irtisanottu.

Oikaisuvaatimus

A on vaatinut virkamieslautakuntaa kumoamaan irtisanomisen ja vahvistamaan, että hänelle tulee korvata kaikki ansionmenetykset, jotka hänelle on aiheutunut maanmittaustoimiston laittomasta menettelystä. A on lisäksi vaatinut maanmittaustoimiston tai vaihtoehtoisesti Suomen valtion velvoittamista korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulunsa laillisine korkoineen laskun mukaan.

A on pyytänyt asiassa suullista käsittelyä. Vastaselityksessään A on vaihtoehtoisesti pyytänyt saada vielä mahdollisuutta lausua asian juridisista näkökohdista erillisessä loppulausunnossa.

Asian käsittely

Varsinais-Suomen maanmittaustoimisto on antanut asiasta vastineen ja A on sen jälkeen antanut vastaselityksensä. Asiassa on järjestetty suullinen käsittely, jonka jälkeen asianosaiset ovat toimittaneet virkamieslautakunnalle kirjalliset loppulausuntonsa.

Virkamieslautakunnan ratkaisu

Perustelut

Varsinais-Suomen maanmittaustoimisto on 29.5.2001 irtisanonut A:n sihteerin virasta valtion virkamieslain 27 § 1 momentin 2 kohdan nojalla, koska hänen tehtävänsä ovat olennaisesti ja muutoin kuin tilapäisesti vähentyneet.

Valtion virkamieslain (750/94) 27 § 1 momentin 2 kohdan mukaan viranomaisella on oikeus irtisanoa virkamies, jos virkamiehen tehtävät tai viraston mahdollisuudet tarjota virkamiehelle tehtäviä suoritettavaksi olennaisesti ja muutoin kuin tilapäisesti vähenevät. Mainitun säännöksen 2 momentin mukaan edellä mainittua perustetta irtisanomiseen ei katsota olevan ainakaan silloin, kun irtisanomista on edeltänyt tai seurannut uuden henkilön ottaminen samankaltaisiin tehtäviin eikä viraston toimintaedellytyksissä ole vastaavana aikana tapahtunut muutoksia. Säännöksen 4 momentin mukaan viranomaisella ei kuitenkaan ole oikeutta irtisanoa virkamiestä 1 momentissa säädetystä syystä, jos virkamies voidaan samassa virastossa ammattitaitoonsa ja kykyynsä nähden kohtuudella sijoittaa uudelleen tai kouluttaa uusiin tehtäviin.

Valtion virkamiesasetuksen 43 §:n mukaan, ennen kuin virkamiehen irtisanomisesta valtion virka-mieslain 25 §:n tai 27 §:n nojalla tehdään päätös, viranomaisen on varattava, mikäli virkamies sitä pyytää, asianomaiselle pääluottamusmiehelle tai luottamusmiehelle tilaisuus tulla kuulluksi. Säännöksen 2 momentin mukaan viranomaisen on ennen 1 momentissa tarkoitetun päätöksen tekemistä ilmoitettava virkamiehelle mahdollisuudesta pyytää pääluottamusmiehen tai luottamusmiehen kuulemista.

Valtion virkamieslain (750/94) 49 §:n mukaan virkamieslautakunta käsittelee ja ratkaisee virkamieslautakunnalle virkamieslain mukaan kuuluvat asiat. Lain 53 §:n mukaan päätökseen, jolla muu viranomainen kuin valtioneuvoston yleisistunto on antanut virkamiehelle varoituksen taikka lomauttanut tai irtisanonut virkamiehen, purkanut virkasuhteen tai muuttanut virkasuhteen osa-aikaiseksi tai pidentänyt virkamiehen virantoimituksesta, saadaan hakea oikaisua virkamieslautakunnalta. Lisäksi lain 56 §:n mukaan virkamiehellä, joka on ilman 9 §:n 1 tai 2 momentissa säädettyä perustetta nimitetty määräajaksi tai ilman pätevää syytä toistuvasti peräkkäin nimitetty 9 §:n 1 tai 2 momentin nojalla määräajaksi, on oikeus virkasuhteen virastoon päättyessä sen vuoksi, ettei häntä enää nimitetä tämän viraston virkamieheksi, saada virastolta vähintään kuuden ja enintään 24 kuukauden palkkaa vastaava korvaus. Korvauksen määrää maksettavaksi virkamieslautakunta.

Selvitys tapahtumista

A:n virkasuhde on 29.5.2001 irtisanottu, koska Varsinais-Suomen maanmittaus-toimiston oma puhelinkeskus oli lopettanut toimintansa vuoden 2001 alkaessa ja A:n tilihallintoon ja puhelinkeskustoimintoihin liittyneet tehtävät olivat vähentyneet. A:lle ei päätöksen mukaan ole voitu järjestää niin laajaa maanmittausalan koulutusta, että hänen osaamisensa maanmittausalan erityisosaamista vaativiin asiakaspalvelutehtäviin tai osakkuusselvityksiin olisi kohentunut riittäväksi.

A on oikaisuvaatimuksessaan riitauttanut irtisanomisensa perusteiksi ilmoitetut seikat. A on todennut mm., että maanmittaustoimistoon perustettuun asiakaspalvelutiimiin on siirtynyt henkilöitä muista kuin asiakaspalvelutehtävistä. Kysymys on ollut siitä, ettei häntä tosiasiallisesti ole haluttukaan po. tiimiin. A on lisäksi väittänyt ettei irtisanomista edeltänyt yhteistoimintamenettely ollut asianmukainen ja vilpittömä, koska neuvotteluissa ei käsitelty koulutus- ja uudelleensijoittamisratkaisuja, joilla irtisanominen olisi voitu välttää ja irtisanomisesta oli tosiasiallisesti

päätetty jo ennen neuvottelujen käynnistymistä. A:n mukaan irtisanomispäätöstä ei myöskään ole perusteltu riittävän täsmällisesti.

A on kertonut ilmoittaneensa kiinnostuksensa asiakaspalvelutiimin tehtäviin maanmittausjohtajan 19.7.2000 antamassa tiedotteessa asetetussa määräajassa. A:n mukaan hänen hakemuksensa kuitenkin sivuutettiin eikä häntä muiden lailla kutsuttu haastatteluun. Asiaa maanmittausjohtajalta tiedustellessaan A on ilmoittanut saaneensa vastauksen, jonka mukaan asiakaspalvelutiimin on katsottu voivan kasvaa huipputiimiksi parhaiten ilman A:ta ja ettei häntä haastateltu sen takia, että hänen tuntemustaan oli muutoin jo riittävästi hallussa.

A:n mukaan hänelle ei ole irtisanomisen vaihtoehtona tarjottu mitään uutta työtä, vaikka hän olisi ollut valmis ottamaan työtä vastaan eri puolilla Suomea. Maanmittaustoimisto ei A:n mukaan myöskään ole tutkinut mahdollisuutta siirtää häntä takaisin hänen aiemmin hoitamiansa tehtäviä vastaaviin tehtäviin.

Varsinais-Suomen maanmittaustoimisto on vastineessaan todennut, että maanmittauslaitos on nettobudjetoitu virasto, jonka hallinto- ja muut yleiskustannukset vyörytetään tuotteille. Tämä johtaa siihen, että hallintoon ja asiakaspalveluun ohjattavia resursseja on jatkuvasti pyrittävä optimoimaan. Sopeutettaessa toimintaa pienentyneeseen toimialueeseen oli välttämätöntä tarkastella keinoja, joilla hallintokustannuksia voitaisiin alentaa ja asiakaspalvelutehtäviä rationoida.

Maanmittaustoimisto on todennut, että sen tulkitsee yt -menettelyksi jo ne muistioihin dokumentoidut tapaamiset ja keskustelut, joissa paikallinen luottamusmies oli saapuvilla. Jo tällöin on maanmittaustoimiston mukaan tullut useaan kertaan esille selvitys mahdollisuuksista siirtyä työskentelemään jossakin muussa toimintayksikössä. Maanmittaustoimiston mukaan jokainen sopeutuksessa mukana ollut edellytti, että toimosuhde jatkuu Turun alueella. A ei ennen oikaisuvaatimustaan ole esittänyt halukkaaksi siirtymään muualle, vaikka siirtämisasiä muuhun laitoksen toimintayksikköön oli erillisenä asiana esillä, kun yhteisesti käytiin läpi muistiota "Periaatteet ja menettelyt maanmittauslaitoksen sopeutussuunnitelman laatimiseksi".

Maanmittaustoimisto on ilmoittanut, ettei A ole tuonut todistusta ruotsinkielen taidostaan tai työskentelystään Ruotsissa. A:n yli kymmenen vuotta sitten aloitettu merkonomitutkintoon tähdännyt koulutus on kesken ja sähköalan piirtäjän 5.1. – 12.10.1976 suoritettu ammattikurssi ei tuo valmiuksia nykyisin menetelmin suoritettaviin maanmittaustehtäviin. Tilihallintotehtäviin ei myöskään tarvita lisähenkilöstöä. A:n siirtyessä vuonna 1996 puhelinkeskuksen hoitotehtäviin perusteena oli puhelinkeskuksen hoidon ulkoistamisen lisäksi tehty selvitys tilitehtävien resurssitarpeesta. A:n virkaluettelon osalta maanmittaustoimisto on todennut virkojen pitkän luettelon johtuvan siitä, ettei A:lla ollut alussa omaa vakanssia, vaan hänen toimosuhteensa perustui useisiin viransijaisuuksiin. Virkanimikkeellä ei ole suoraa yhteyttä sijaisuuden hoitajan todelliseen tehtäväkuvaan.

Työllistämisyriytysten väitetyn ponnellisuuden osalta maanmittaustoimisto on todennut, että A:n viran siirtoon Turun käräjäoikeuteen oli virastopäälliköiden kesken yksimielisyys, mutta asia estyi oikeusministeriön ehdottoman kiellon takia. A on ollut haastattelussa myös Länsi-Suomen lääninhallituksen puhelinkeskuksen hoitajaa ja Rasion kihlakunnan kanslian sihteeriä valittaessa. Maanmittauslaitoksen ulkopuolelle kohdistetuista siirroista maanmittaustoimisto on lisäksi esittänyt selvityksenä asiaa koskevan 1.12.2000 päivätyn kirjeen, joka on osoi-

tettu usealle eri Maanmittauslaitoksen ulkopuoliselle toimintayksikölle. Uudelleen sijoittamista tukevasta konsultoinnista irtisanomisen jälkeen on alustavasti sovittu Turun työvoimapiirin kanssa, mutta yhteistoiminnasta ei ole päästy A:n kanssa neuvotteluyhteyteen.

Maanmittaustoimiston mukaan A:n irtisanomisen perusteena on ollut toimintayksikön henkilöresurssien sopeuttaminen muuttuneessa tilanteessa, johon jouduttiin toiminta-alueen pienentymisen ja tehtävien muuttumisen takia.

A on vastaselityksessään katsonut, että asiassa on edellä mainitun lisäksi kysymys irtisanomisen kohdentamisesta, jolloin on otettava huomioon mm. ammattitaitoisimman henkilökunnan säilyttämisen tarpeellisuus virkamiesten tasapuolinen kohtelu ja syrjintäkielto sekä virkasuhteen kestoajaksi. Asiakaspalvelutiimiin vaihdettiin A:n mukaan hänen tilalleen kaksi virkamiestä, jotka, jotka eivät aikaisemmin olleet tehneet vastaavaa asiakaspalvelutyötä.

Sähköalan piirtäjäkoulutuksen osalta A on liittänyt vastaselitykseensä Lännen puhelimen antaman työtodistuksen, jonka mukaan hänen pääasialliset työtehtävänsä ajalla 13.10.1976 – 30.6.1988 ovat liittyneet puhelinverkon jakokaavioiden ja tilaajapistekarttojen puhtaaksi piirtämiseen. Lisäksi A:n lausutaan osallistuneen haja-asutusalueiden tilaajapisteverkon peruskarttapohjille paikantamiseen.

Suullinen käsittely

A oli pyytänyt asiassa suullista käsittelyä. Virkamieslautakunta päätti 14.11.2001 järjestää asiassa suullisen käsittelyn sen selvittämiseksi, onko Varsinais-Suomen maanmittaustoimisto noudattanut A:n irtisanoessaan valtion virkamieslaissa säädettyä menettelyä ja erityisesti, onko maanmittaustoimisto täyttänyt sille edellä mainitun lain mukaan kuuluvan uudelleensijoittamisvelvollisuuden. Suullinen käsittely pidettiin 23.1.2002.

Suullisessa käsittelyssä todistajana kuultu luottamusmies todisti, että asiakaspalvelutehtäviin oli siirretty kaksi henkilöä toiminnallisen tuotannon yksiköstä ja peruspalvelujen yksiköstä, jotka molemmat olivat olleet myös sopeuttamisryhminä.

Uudelleenkouluttamisen osalta työnantaja esitti, että A:n kouluttaminen yhteisten vesialueiden osakkuusselvityksiin liittyviin tehtäviin Varsinais-Suomen maanmittaustoimistossa olisi ollut huomattava prosessi. Myös todistajana kuultu luottamusmies on vahvisti, että mainittuihin tehtäviin kouluttaminen on vaikeaa ja vaatii pitkää koulutusjaksoa myös asianmukaisen ammatillisen koulutuksen saaneiden ollessa kysymyksessä.

A katsoi, että Maanmittauslaitosta on pidettävä yhtenä virastona, jossa uudelleen sijoittamis- ja kouluttamisvelvollisuus ulottuu koko laitoksen organisaatioon. Tämä oli myös todistajana kuullun pääluottamusmiehen käsitys asiasta. Pääluottamusmies ilmoitti lisäksi, että virkoja voidaan myös siirtää Maanmittauslaitoksen sisällä pääjohtajan päätöksellä. A:n ilmoitti olleensa valmis lähtemään muihin tehtäviin myös Maanmittauslaitoksen muihin mittaustoimistoihin. A:n mukaan tätä oli kuitenkin kysytty häneltä vain Maarianhaminan toimiston osalta, eikä hän tällöinkään kieltäytynyt. Muihin toimistoihin siirtymisestä ei oltu keskusteltu.

Koskien keskusteluja, joissa pääluottamusmies oli ollut paikalla tämä todisti maanmittaustoimiston johtajan ilmoittaneen kysyneensä A:lle sopivia tehtäviä myös muista Maanmittauslaitoksen toimistoista. Sopivia tehtäviä ei kuitenkaan johtajan mukaan ollut löytynyt. Pääluottamusmies todisti kuitenkin lisäksi, ettei A:lta oltu tiedusteltu halukkuutta siirtyä muihin toimistoihin niissä keskusteluissa, joissa pääluottamusmies oli ollut mukana. Pääluottamusmies ilmoitti, ettei hänellä ollut tietoa, oliko A:lta muissakaan yhteyksissä kysytty asiasta. Samasta asiasta kysyttäessä todistajana kuultu luottamusmies ilmoitti, ettei niissäkään keskusteluissa, joihin hän oli osallistunut, oltu käyty läpi A:n mahdollisuutta siirtyä muihin toimistoihin. Luottamusmiehen käsityksen mukaan Varsinais-Suomen maanmittaustoimistossa meneillään olleet sopeuttamistoimet olivat kuitenkin menneet kaikkialle tiedoksi.

Oikeudellinen arviointi

Valtion virkamieslaki ei edellytä virkamiehen kuulemista, kun virkasuhde irtisanoetaan taloudellisista tai tuotannollisista syistä. Virkamieslautakunta katsoo selvitettyksi, että A:n kanssa on ennen irtisanomispäätöksen tekemistä neuvoteltu kolme kertaa luottamusmiehen osallistuessa neuvotteluihin ja lisäksi pidetty kaksi yt-neuvottelukokousta pääluottamusmiehen ja luottamusmiehen osallistuessa neuvotteluihin. A:n kohdalla noudatettu menettely täyttää siten sekä valtion virkamiesasetuksen 43 §:ään sisällytetyn velvollisuuden varata luottamusmiehelle tai pääluottamusmiehelle tilaisuus tulla kuulluksi, mikäli virkamies sitä pyytää että Suomen perustuslain 21 §:ään sisällytetyn oikeuden tulla kuulluksi. Yhteistoinnista valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain (651/1988) noudattamisen valvonta ei kuulu virkamieslautakunnan toimivaltaan. Hallintomenettelylain (598/1982) 24 §:n mukaan päätös on perusteltava ilmoittamalla sen perusteena olevat pääasialliset tosiseikat sekä säännökset ja määräykset. Virkamieslautakunta katsoo sille toimitettujen asiakirjojen perusteella lisäksi selvitettyksi, että Varsinais-Suomen maanmittaustoimiston päätös A:n irtisanomisesta on perusteltu hallintomenettelylaissa edellytetyllä tavalla.

Virkamieslautakunnan mukaan Varsinais-Suomen maanmittaustoimisto on selvittänyt, että A:n tehtävät sihteerinä toimiston Turun toimipisteessä ovat muodostuneet päätoimisesta puhelinvaihteen hoitamisesta ja sen ohella eräistä muista asiakaspalvelutehtävistä. Varsinais-Suomen maanmittaustoimiston oma puhelin-keskus on lopettanut toimintansa vuoden 2001 alussa. Lisäksi maanmittaustoimiston asiakaspalvelutehtävät on järjestetty uudelleen 13.6.2000 päivätyssä asiakas-palvelun ja puhelinkeskustoiminnan uudelleenjärjestelyn suunnittelua koskevassa projektiraportissa ehdotetun mukaisesti siten, että asiakaspalvelutyöntekijöiden valinnassa on kiinnitetty huomiota laaja-alaiseen ja monipuoliseen osaamiseen kuten maanmittausalan koulutukseen ja käytännön työssä saavutettuun kokemukseen. Perustettuun asiakaspalvelutiimiin muista yksiköistä valitut henkilöt ovat aikaisemmin työskennelleet yksiköissä, jotka ovat myös olleet sopeuttamistoimenpiteiden kohteena. Virkamieslautakunta toteaa, että A:n tehtävät ovat puhelinkeskuksen lakkauttamisen takia ja asiakaspalvelujen uudelleenjärjestelyihin liittyvistä syistä vähentyneet olennaisesti ja muutoin kuin tilapäisesti.

Varsinais-Suomen maanmittaustoimisto on selvittänyt mahdollisuudet sijoittaa A uudelleen tai kouluttaa hänet uusiin tehtäviin Varsinais-Suomen maanmittaustoimiston eri toimipisteissä ja rajoitetusti myös mahdollisuudet sijoittaa A uudelleen muualla valtionhallinnossa. Varsinais-Suomen maanmittaustoimisto ei kui-

tenkaan ole esittänyt selvitystä siitä, että mahdollisuuksia sijoittaa A uudelleen tai kouluttaa uusiin tehtäviin muissa Maanmittauslaitoksen toimistoissa olisi valtion virkamieslain 27 §:ssä tarkoitettussa laajuudessa selvitetty. Varsinais-Suomen maanmittaustoimisto ei ole myöskään esittänyt selvitystä siitä, että A olisi kieltäytynyt ottamasta muissa toimistoissa mahdollisesti olevia tehtäviä vastaan.

Virkamieslautakunta katsoo, ettei Varsinais-Suomen maanmittaustoimisto ole valtion virkamieslain 27 §:n 4 momentissa tarkoitettulla tavalla selvittänyt, voitaisiinko A hänen ammattitaitoonsa ja kykyynsä nähden kohtuudella sijoittaa uudelleen tai kouluttaa uusiin tehtäviin Maanmittauslaitoksessa. Koska A:n oikeusturvaa on näin uudelleensijoittamisen ja uudelleen kouluttamisen osalta loukattu, virkamieslautakunta kumoaa A:n irtisanomista koskevan Varsinais-Suomen maanmittaustoimiston päätöksen.

Päätös

Oikaisuvaatimus hyväksytään.

Vaatimus, joka koskee sen vahvistamista, että A:lle tulee korvata kaikki ansionmenetykset, jotka hänelle on aiheutunut maanmittaustoimiston laittomasta menettelystä jätetään tutkimatta.

Oikeudenkäyntikuluvaatimus hylätään lakiin perustumattomana.

Sovelletut lainkohdat

Valtion virkamieslaki 27 §:n 2 momentti

Muutoksenhaku

Valitusosoitus korkeimpaan hallinto-oikeuteen liitteenä.

Virkamieslautakunnan päätös oli tulos äänestyksestä, jossa enemmistön muodostivat puheenjohtaja Jukarainen sekä jäsenet Kulla, M. Nieminen, Salo ja Sipiläinen sekä varajäsenet Kuusama ja Viljanen ja vähemmistön jäsen Äijälä. Asian esittelijä Mika Saarinen.

Eri mieltä olleen jäsen Äijälän lausuma:

Olen enemmistön kanssa samaa mieltä siitä, että A:n tehtävät ovat puhelinkeskuksen lakkauttamisen takia ja asiakaspalvelujen uudelleenjärjestelyihin liittyvistä syistä vähentyneet olennaisesti ja muutoin kuin tilapäisesti. Maanmittauslaitoksella on ollut valtion virkamieslain 27 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädetty irtisanomisperuste.

Virkamieslain 27 §:n 4 momentin mukaan viranomaisella ei kuitenkaan ole oikeutta irtisanoa virkamiestä 1 momentissa säädetystä syystä, jos virkamies voidaan samassa virastossa ammattitaitoonsa ja kykyynsä nähden kohtuudella si-

joittaa uudelleen tai kouluttaa uusiin tehtäviin taikka jos virka 5 §:n nojalla siirretään toiseen virastoon.

Uudelleensijoitusvelvollisuus ulottuu koko virastoon eli tässä tapauksessa Maanmittauslaitoksen kaikkiin toimistoihin. Asiakirjoissa oleva ja suullisessa käsittelyssä esitetty aineisto osoittaa, että Varsinais-Suomen maanmittaustoimisto on selvittänyt mahdollisuuksia sijoittaa A uudelleen. Suullisessa käsittelyssä kuultujen todistajalausuntojen mukaan selvitystä uudelleensijoittamisesta oli tehty laitoksen sisällä. Vaikka laissa säädetty uudelleensijoittamisvelvollisuus kattaa vain Maanmittauslaitoksen toimipisteet, toimenpiteet A:n sijoittamiseksi uudelleen ulottuivat viraston ulkopuolelle alueen muihin virastoihin.

Käytävissä olevasta selvityksestä ei voida päätellä, että A olisi voitu sijoittaa uudelleen Maanmittauslaitoksessa ja ettei oikeutta irtisanomiseen siten olisi ollut. Uudelleensijoitusmahdollisuus voidaan todeta siten, että Maanmittauslaitokselta pyydetään selvitys niistä viroista ja tehtävistä, jotka on täytetty A:n irtisanomisajankana viraston eri toimipisteissä, kuten virkamieslautakunta on useassa aikaisemmassa tapauksessa tehnyt.

Tämän vuoksi katson, että virkamieslautakunnan tulisi ennen asian ratkaisemista pyytää Maanmittauslaitokselta edellä mainittu selvitys. Vasta tämän selvityksen perusteella voidaan todeta, onko virasto täyttänyt sellaisia tehtäviä, joihin A olisi voitu kohtuudella sijoittaa ja joita olisi pitänyt tarjota hänelle. Jos tällaisia tehtäviä ei ole ollut, virasto ei ole rikkonut uudelleensijoitusvelvollisuuttaan ja A:n irtisanominen on lain mukainen.

Jäsenten M. Nieminen ja Sipiläinen täydentävä mielipide:

Yhdymme enemmistön kantaan asian lopputuloksen osalta, mutta katsomme tämän lisäksi, ettei A:n irtisanomiselle ole ollut valtion virkamieslain 27 §:n mukaista perustetta, koska suurin osa hänen tehtävistään on säilynyt toiminnallisten muutosten yhteydessä entisellään ja niihin on otettu kaksi henkilöä yksikön muista tehtävistä.